

РЕЦЕНЗИЯ

От проф. Доротеа Стефанова, дпн на представените от доц. Румян Петков Христов, дпн трудове за участие в конкурс за академичната длъжност ПРОФЕСОР, обявен от НСА „Васил Левски” в ДВ., бр. 23/ 27 март 2015; за нуждите на катедра Водни спортове, Професионално направление 7.6. Спорт; Специалност Гребане

Доц. Румян Христов е роден през 1954 г в гр. Лом. Бил е активен състезател по гребане, включван в националния отбор на България, състезавал се е в световни и олимпийски регати, с класирания в призовата шестлица. Завършва Висшия институт за физическа култура през 1982 г. със специалност Треньор по гребане.

След дипломирането си работи 2 години в Съвета за висше образование като специалист по гребане в областта на студентския спорт. Следват 5 години работа в Специализирана лаборатория по гребане към Националния център за научно приложна дейност в спорта, като след заемана длъжност главен специалист и завеждащ лаборатория по въпросите на биомеханиката и методиката на тренировка, през 1989 г. с конкурс е избран за научен сътрудник. През 1994 г печели конкурс за асистент в катедра „Водни спортове” на НСА, но продължава да работи и в ЦНПДС, където до 1998 г. завежда спортно педагогическия блок, осигуряващ научно и методически националните и олимпийски отбори на България.

Преминавайки през трите асистентски степени и защитавайки през 1998 г. докторска степен, през 2001 г. е избран за доцент в катедра Водни спортове, на каквато длъжност работи и до сега в качеството си на ръководител сектор Гребане.

През 2010 г. Христов защитава втори докторат и ВАК му присъжда научната степен Доктор на педагогическите науки.

Понастоящем Р.Христов е ръководител на Център за научна и приложна дейност в спорта при НСА.

ПУБЛИКАЦИИ

В обявения конкурс за професор за нуждите на катедра Водни спортове единствен кандидат е доц. Румян Христов, дпн. Представя се с безупречно подредена документация.

В нея са включени 48 статии, публикувани в научни списания (28) и в сборници на национални и международни конференции (20). 18 от тях са рецензирани при хабилитирането му за доцент, но ще бъдат включени в анализа поради непосредствената им връзка със следващата тематика.

Изучаването и усъвършенстването на **техниката на гребане** са обектите, които Христов изучава от самото начало на научната си кариера и продължава да изследва и до днес, следейки развитието им във връзка с непрекъснато навлизащите технически нововъведения в този спорт.

Кандидатът има голям принос в анализирането на фазовата структура на гребния цикъл (III.5). Изучавайки силовите и кинематични параметри на движенията, той се основава на биомеханиката на движенията, в която е навлязъл в най-големи подробности. Уточняват се в детайли разликите в биомеханиката на тези параметри на движенията при работа на гребен ергометър и при гребане на вода (III.1; III.7; III.8; IV.3; IV.4; V.17). Въз основа на биомеханичен анализ на елитни гребци кандидатът представя новите тенденции за оптимизиране на стила и тактиката на гребане (III.11). Новите тенденции, като например скъсяване на времето на престоя на слайда в задно крайно положение, а заедно с това увеличаване на времетраенето на първата част от водната фаза представляват подходи за оптимизиране на гребната техника в посока ефективност и икономизация на гребния цикъл. Промените в микрофазовата структура на гребния цикъл, се регистрират с помощта на висококласни технологии (III.12; III.13; III.14). Доц. Христов предлага 6-фазова структура на водната работа с оглед по-качествено извършване на биомеханичния анализ на различните гребни стилове (IV.9). С помощта на видеозапис на движенията определя амплитудата и скоростта на движенията на определени точки от тялото и измененията във вътрешноцикловата скорост на лодката, въз основа на което извежда функционални зависимости за движението на лодката и ОЦТ на гребца. Така се доказва значението на обективната количествена оценка на спортната техника за оптимизирането и особено за моделирането на двигателната дейност (IV.5; IV.11). Биомеханичната система при гребането трябва да се разглежда в нейната цялост – гребец и лодка (IV.12). Затова обект на внимание е установяването на дела на участие на различните мускулни групи в движенията и усилията на гребца както и характера на мускулните съкращения (III.2; III.7; V.6). От значение е и възрастта на състезателите. Средната възраст на гребците, участвали в олимпиадата в Пекин е с 4 години по-висока от възрастта на гребците, участници в Монреал, т.е. този спорт изисква продължителна подготовка, налице е спортно дълголетие (V.11). С експериментални

изследвания стига до извода, че на базата на биомеханичния анализ на движенията може да бъде изградена система на селекция и тестиране на състезателите (IV.5 и IV.6).

Тук следва да акцентирам върху високите качества на **монографията** „Техника на гребането, развитие и съвременни аспекти“ (I.1). В нея доц. Христов представя гребането от зараждането му като спорт до съвременните му изяви. В труда са синтезирани и обобщени задълбочените познания на автора в областта на този спорт и събраният многогодишен собствен опит в изучаването на техниката и методологията на гребането. Той впечатлява с осведомеността си в специализираната световна литература и с критичното си отношение в случаите, когато застъпва собствените си виждания. Особено ценен, според мен е разделът, изясняващ взаимоотношенията в биомеханичната система лодка-гребец-гребло, представен също и в учебника „Спортна биомеханика“ (II.2).

Както вече беше казано, за своите изследвания Христов използва съществуващите в дадения период от време най-подходящите **технически средства** – от тензопреобразователи в началото (V.1; V.2) и видеоанализ (V.3; V.19) до регистрация на движенията на гребца на вода с помощта на един от най-модерните методи, използващ инерционни измерителни единици „IMUs“ (III.14). Специализираният софтуер дава възможност за синхронизация с видеозапис и определяне позицията на движещата се лодка в 3D формат. Показана е едновременна регистрация на 10 интегрални параметри от техниката на гребане.

В работите си доц. Христов винаги търси връзката между **техниката на гребането и функционалната подготовка** на гребца. Така се изследва влиянието на различни по интензивност тренировъчни натоварвания върху биомеханичните параметри на гребния цикъл. Показвайки необходимостта от едновременното развитие на системите за енергийно осигуряване на работата и биомеханичната ѝ ефективност, той подчертава значението на функционалните изследвания за получаване на цялостната картина на дееспособността на гребците (III.8; V.7; V.18). Авторът търси връзката между спортно педагогическите и физиологични критерии за тренираност, като конструира система за едновременен запис на скорост на движение на лодката, темпа на гребане и сърдечната честота (III.9). Доц. Христов също участва и в колектив, който разработва система за прогнозиране на интегрални технически параметри в гребането, (V.13; V.16) на базата на регресионни модели, които, очаква се, могат да се използват в заключителния етап на подготовката преди състезание. На тестирането в гребането са

посветени 4 статии (IV.1; IV.2; IV.8 и V.4). „На сухо” функционалните възможности на гребците се изследват при работа на гребен ергометър, натоварването при който в голяма степен се доближава до специфичните условия на лодката. Сравнителните изследвания показват значителни съвпадения във величината на ергометричните и функционални показатели при изпълнение на усилията в стандартни лабораторни условия и до тези, доближаващи се до естествените (IV.2; V.4).

Тук е мястото да обърна внимание на **втора студия** на доц. Христов, озаглавена „Гребане, тренировка” (II.1), определена от него като учебник. Тя представлява логично продължение на теоретичните принципи на гребането, изложени в монографичния му труд, в практическото им приложение в процесите на обучение и тренировка. В този случай авторът изгражда вижданията си за спецификата на тренировката на гребца на основа на биоенергетичните процеси, определящи неговите функционални възможности и състезателните му изяви. Използвайки световния опит и в резултат на дългогодишното си сътрудничество с проф. Илчо Илиев (IV.7), той изгражда собствена концепция за подходящите за гребния спорт 6 тренировъчни зони на интензивност. Аргументирано се препоръчва кои методи на тренировка да се прилагат във всяка от тях и какъв е очакваният тренировъчен ефект. Дадени са точни предписания на методите за определяне на тренировъчните зони. От гледна точка на практиката много ценни са описаните специфични тестове за определяне на анаеробната мощ.

Доц. Христов има публикации и в областта на адаптираното гребане като дисциплина в параолимпийските игри (IV.10); на разновидностите на рафтинга в областта на wellness индустрията (V.14;V.15); мястото на гребането в спортната анимация (III.10).

Доц. Христов представя пълен списък на 32 цитирания на трудовете му.

УЧЕБНИЦИ И УЧЕБНИ ПОСОБИЯ

Доц. Христов проявява голяма активност в учебния процес.

Той е самостоятелен автор на 1 учебник – „Гребане – тренировка” и едно учебно помагало – „Водни ски”.

Съавтор е в учебник „Спортна биомеханика” и учебни помагала „Гребане” и „Гребни спортове”

Учебниците и учебните помагала са разработени много професионално, подробно и прецизно и могат да служат и в подготовката на докторанти.

УЧЕБНА РАБОТА

Доц. Христов е **водещ преподавател** на 3 дисциплини в Образователно-квалификационна степен бакалавър: Водни ски; Гребане; Кану-каяк. В същите 3 дисциплини той е водещ преподавател и в магистърските програми и в магистърските програми по спортна анимация.

Бил е научен ръководител на 10 бакалавърски и 7 магистърски дипломни работи.

Ръководител е на 5 докторанти, единият от които е защитил успешно дисертация.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Кандидатът за професор, майсторът на спорта доц. Румян Петков Христов отговаря напълно на всички критерии за тази академична длъжност:

- Явява се на конкурса 14 години след хабилитирането си като доцент и 5 години след добиване на степен доктор на науките.
- Представя 48 научни публикации (37 след доцентурата) и монография, отличаващи се с високо качество, разработени със съвременна и високотехнологична апаратура.
- Участва в 3 научно изследователски проекти, на един от които е ръководител.
- Научните интереси и постижения на Христов излизат и извън рамките на длъжността, която заема и за която кандидатства, което го прави ценен кадър на НСА.
- Показва голяма активност в разширяване на функциите на ръководения от него Център за научна и приложна дейност в спорта при НСА.
- Учебната работа е приоритет в дейността му, който не отстъпва пред неговата организационната и научно-изследователска активност.

- Като активен член на редица федерации и професионални организации доц. Христов се ползва с авторитет в средите специалистите в областта на спорта у нас и в чужбина.

Всичко казано е основание за категоричното ми мнение, че на доц. Румян Петков Христов следва да бъде присъдена академичната длъжност ПРОФЕСОР.

12.07.2015 г.

(проф. Д. Стефанова)